

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»
на тему:
«Інструменти активізації підприємницької діяльності
в умовах збалансованого розвитку (на прикладі Одеської області)»

Виконавець:

студент 4 курсу ФЕУП

Копилов Микола Сергійович _____

Науковий керівник:

д.е.н, професор

Сментина Наталія Валентинівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підприємництво є важливою складовою економіки країни, якій належить виключна роль у забезпеченні розвитку територій, поширенні різноманітних видів бізнесу, поліпшенні добробуту і якості життя громадян. Ефективність підприємницького сектора визначає імперативи національної економіки у напрямі функціонування в умовах зони вільної торгівлі з ЄС та інтеграції у систему міжнародних відносин. У зв'язку з цим посилюється необхідність встановлення жорстких вимог щодо екологічності підприємництва та його впливу на довкілля. Однак, наразі рівень екологічної відповідальності вітчизняного підприємництва є відносно низьким. На тлі зазначеного, утримання зрівноваженості між зростаючими потребами підприємницьких формувань та необхідністю мінімізації впливу наслідків їх діяльності на довкілля, що є індикатором екологічно орієнтованого підприємництва, слід вважати одним із ключових завдань сучасної моделі економічного зростання.

Фундаментальні положення теорії підприємництва висвітлено у працях таких відомих класиків, як М. Вебер, Р. Кантільон, Дж. М. Кейнс, А. Маршалл, Дж. С. Мілль, Д. Рікардо, Ж. Б. Сей, А. Сміт, Й. Шумпетер. Сучасні тенденції розвитку підприємницької діяльності знайшли відображення у працях Ю. Амосова, О. Бородіної, Н. Валінкевич, В. Вітвіцького, Ю. Губені, В. Збарського, В. Зіновчука, Т. Зінчук, М. Ільчука, С. Коробки, М. Костриці, В. Липчука, Ю. Лупенка, М. Маліка, О. Матусової, І. Прокопи, П. Саблука та багатьох інших відомих вітчизняних економістів. Інструменти активізації підприємницької діяльності в умовах збалансованого розвитку глибоко досліджено у працях О. Балацького, Р. Безуса, О. Боровик, А. Бохана, О. Васюти, Л. Забуранної, Н. Зіновчук, В. Іванюти, А. Качинського, Є. Кукутич, Г. Купалової, Г. Мішеніної, В. Навроцького, А. Ращенко, Г. Сиротюк, О. Скидана, М. Хвесика, А. Чухно та інших.

За безумовної значущості і ґрунтовності існуючих напрацювань, потребують подальших досліджень окремі аспекти проблеми активізації підприємництва в умовах збалансованого розвитку.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити теоретичні, методичні та прикладні аспекти підприємницької діяльності в умовах збалансованого розвитку та сформулювати пропозиції щодо активізації її розвитку.

Для досягнення поставленої мети мають бути вирішені такі завдання:

- визначити підприємництва та його роль у національній економіці;
- описати державну регуляторну політику сфері підприємництва;
- з'ясувати особливості державної підтримки суб'єктів підприємництва;
- дослідити стан розвитку підприємництва в Україні;
- проаналізувати основні тенденції розвитку підприємництва в Одеській області;
- оцінити державну регуляторну політику та визначити основні перешкоди для розвитку підприємництва в Україні;
- визначити інструменти реалізації державної регуляторної політики;
- виокремити інструменти забезпечення екологічності підприємницької діяльності.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів підприємницької діяльності в умовах збалансованого розвитку.

Об'єкт дослідження – підприємницька діяльність в умовах збалансованого розвитку в Україні та Одеській області.

Методи дослідження. Для проведення дослідження та досягнення поставленої мети використані різні методи: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, групування, узагальнення, табличний та графічний методи.

Інформаційна база дослідження: наукові роботи українських та зарубіжних вчених з проблематики розвитку підприємництва, нормативно-правові акти, що регламентують питання підприємницької діяльності, результати статистичних спостережень, узагальнень, світових рейтингів з проблематики розвитку бізнесу в Україні та Одеській області, матеріали мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (34 найменування) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 88 сторінках. Робота містить 6 таблиць, 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні аспекти розвитку підприємницької діяльності*» визначено сутність підприємництва та його роль у національній економіці, охарактеризовано державну регуляторну політику сфері підприємництва, виявлено особливості державної підтримки суб'єктів підприємництва.

У другому розділі «*Основні тенденції розвитку підприємництва в Україні та Одеській області*» досліджено стан розвитку підприємництва в Україні, проаналізовано основні тенденції розвитку підприємництва в Одеській області, зроблено оцінку державної регуляторної політики та визначено основні перешкоди для розвитку підприємництва в Україні.

У третьому розділі «*Шляхи активізації підприємницької діяльності в умовах збалансованого розвитку*» визначені інструменти реалізації державної регуляторної політики та виявлені інструменти забезпечення екологічності підприємницької діяльності.

ВИСНОВКИ

Результати проведених досліджень дозволяють зробити такі висновки.

1. Підприємництво є важливим структуроутворюючим елементом національної економіки з ринковим механізмом господарювання та одним із основних інструментів її розвитку. Мале підприємництво (малий бізнес) являє собою самостійну, на власний ризик та розсуд, інноваційно спрямовану діяльність громадян-підприємців (фізичних осіб-підприємців) та підприємств (юридичних осіб), яка провадиться з метою отримання прибутку та задоволення суспільних і особистих потреб. Стабільно функціонуючий сектор малого підприємництва спроможний зменшити негативний прояв кризових процесів на економіку країни. В той же час

саме малий бізнес найбільше потерпає від кризи, що підтверджує необхідність виваженої державної політики його підтримки.

2. Комплекс різних організаційно-правових засобів, включаючи сприяння підприємництву, планування, регулювання, поєднує в собі поняття державна регуляторна політика у сфері підприємництва. Проте державне регулювання підприємницької діяльності само по собі не є достатнім для створення сприятливого оточення підприємництва та потребує створення сприятливого макросередовища підприємницької діяльності, включаючи розвинуту інфраструктуру підтримки підприємництва, правові механізми стимулювання розвитку підприємницької діяльності та ефективної системи захисту прав і законних інтересів підприємців, а також суспільних і державних інтересів у сфері підприємництва.

3. Державна підтримка малого та середнього бізнесу являє собою сукупність дій з боку влади, які забезпечують розвиток та більш ефективне функціонування підприємницьких структур. прийняття державних програм розвитку підприємництва свідчить, що ця проблема набула значення державної ваги. Вирішення проблем розвитку підприємництва є домінуючим фактором економічного зростання як в регіонах, так і в державі в цілому.

4. Втрата позицій деякими великими підприємствами і відносно більш висока стійкість МСП в кризових умовах призвели до зростання частки МСП в Україні. В Україні на сектор МСП доводиться 81% всіх зайнятих працівників і 60,1% доданої вартості, що є більш високими показниками, ніж у Польщі і Німеччині. При цьому середні підприємства в Україні є пропорційно більшими, ніж в ЄС, і забезпечують 33% робочих місць, а також 43,4% доданої вартості. У той же час, малі підприємства формують лише 16,7% доданої вартості та забезпечують робочими місцями 48% зайнятого населення.

5. Сектор підприємництва в Одеській області (як і в усій країні в цілому) – це, в основному, бізнес «заради виживання», бізнес фізичних осіб, зайнятих переважно в сфері торгівлі й наданні послуг. Такий стан справ певною мірою пояснюється цілою низкою серйозних прорахунків державної політики відносно малого підприємництва, які обумовлені, в першу чергу, неадекватними уявленнями про «керовану систему», внаслідок відсутності достовірної інформації щодо рівня розвитку підприємницького потенціалу, як в країні в цілому, так і на регіональному рівні. , бізнес потребує від влади пошуку нових збалансованих та виважених рішень з точки зору поєднання інтересів влади та бізнесу, які враховують поточну ситуацію та не створюють додаткового фіскального та регуляторного тиску, забезпечують здійснення необхідних реформ в Україні.

6. Державна регуляторна політика у сфері малого підприємництва в спрямована на вдосконалення та спрощення правового регулювання (дерегуляцію) господарських відносин, недопущенню прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів. Проте 73,2% керівників МСП не відчули жодного впливу дерегуляції на ведення власного бізнесу. Про погіршення умов діяльності повідомили 17,0% респондентів, тоді як про покращення – майже вдвічі менше – 9,8%. Залежно від сфери регулювання, від 40,0% до 77,2% опитаних повідомляють, що проходження регуляторних процедур створює певні проблеми для діяльності та зростання їхнього бізнесу. Найбільш проблемною сферою для середніх підприємств є регулювання

землекористування, тоді як для малих та мікропідприємств – валютне регулювання. Результати аналізу діяльності МСП засвідчили, що бізнес-середовище потребує подальшого поліпшення. Тому уряд повинен продовжувати зусилля із впровадження реформ.

7. Оскільки МСП мають важливе соціальне та економічне значення, держава має розширити підтримку підприємницьких ініціатив шляхом створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, збільшення поінформованості підприємців, сприяння доступу до фінансування тощо. Основою державної політики у сфері сприяння розвитку МСП мають бути принципи, які містяться в засадничому документі політики щодо МСП у ЄС – Small Business Act (SBA). Водночас, застосування цих принципів в Україні потребує їхньої адаптації до вітчизняних особливостей. Тому нами було визначено напрямки політики, які, з одного боку, відповідають принципам SBA, а з іншого – відповідають таким характеристикам: 1) враховують поточні потреби підприємств; 2) дозволяють зменшити структурні викривлення в секторі МСП; 3) враховують спроможність органів влади. Зокрема, враховуючи обмежені інституційні та фінансові можливості держави, важливу роль відведено бізнес-асоціаціям, які мають стати суб'єктом політики щодо МСП. Пропонується створити спеціальний уповноважений орган, який реалізовуватиме державну політику у сфері МСП, тоді як формування такої політики відводиться Міністерству економічного розвитку й торгівлі.

8. Активізація традиційних (сільське та лісове господарство, мисливство, рибництво) та альтернативних (органічне виробництво, сільський (зокрема «зелений») туризм, альтернативна енергетика, діяльність з утилізації відходів, розширене використання вторинних ресурсів тощо) видів підприємницької діяльності можлива за умови поступового переходу на екологічно орієнтовану модель її розвитку, яка передбачає триєдиний підхід, а саме – екологізацію виробничого процесу, впровадження інноваційних методів і технологій ресурсозбереження та удосконалення управлінських важелів на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях. Залучення відповідних механізмів та важелів слід здійснювати на засадах системності з урахуванням просторової приналежності бізнесу або розміщення виробничих потужностей.

АНОТАЦІЯ

Копилов М.С. «Інструменти активізації підприємницької діяльності в умовах збалансованого розвитку (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розвитку підприємницької діяльності. Визначено сутність підприємництва та його роль у національній економіці, охарактеризовано державну регуляторну політику у сфері підприємництва, виявлено особливості державної підтримки суб'єктів підприємництва

Досліджено стан розвитку підприємництва в Україні, проаналізовано основні тенденції розвитку підприємництва в Одеській області, зроблено оцінку державної

регуляторної політики та визначено основні перешкоди для розвитку підприємництва в Україні.

Визначено інструменти реалізації державної регуляторної політики та виявлені інструменти забезпечення екологічності підприємницької діяльності.

Ключові слова: підприємництво, збалансований розвиток, екологія, державна регуляторна політика, інструменти.

ANNOTATION

Kopylov M. « Tools for activating entrepreneurial activity in the conditions of balanced development (on the example of Odessa region)».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, trade and exchange activities» for the educational program «Economics and business planning». Odessa National Economic University. – Odessa, 2022.

The thesis deals with the theoretical aspects of the entrepreneurial activity development. The essence of entrepreneurship and its role in the national economy have been determined, the state regulatory policy in the field of entrepreneurship has been characterized, the features of state support for business entities have been identified

The state of development of entrepreneurship in Ukraine has been studied, the main trends in the development of entrepreneurship in the Odessa region have been analyzed, an assessment of the state regulatory policy has been made, and the main obstacles to the development of entrepreneurship in Ukraine have been identified.

The tools for implementing the state regulatory policy and for ensuring the environmental friendliness of entrepreneurial activity have been identified.

Key words: entrepreneurship, sustainable development, ecology, state regulatory policy, tools.